

(2)

การวิเคราะห์มิติของเพศภาวะ กับการทำงาน และการใช้ชีวิต

รณภูมิ สัมคคีการมย์

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

กรอบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมิติเพศภาวะ

- ความเชื่อและบรรทัดฐาน/ความคาดหวังเรื่องความเป็นหญิง/ชาย
- การแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างหญิง/ชาย
- การเข้าถึงและควบคุมทรัพยากร เวลา สถานที่ ข้อมูล เงิน
เนื้อตัวร่างกาย
- อำนาจและการตัดสินใจ

การแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างหญิง/ชาย

ในแทบทุกสังคม หญิงและชายมักมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ การแบ่งงานกันทำ แตกต่างกัน แม้ว่าความแตกต่างของบทบาท หน้าที่ และการแบ่งงานกันทำ จะแตกต่างกันไปตามชนชั้น และวัฒนธรรมสังคม และกาลเวลา ผู้หญิงมักรับผิดชอบในการดูแลลูก งานบ้าน และยังคงต้องทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัวด้วย ผู้ชายมักรับผิดชอบในการทำงานหารายได้เลี้ยงครอบครัว ทำกิจกรรมอยู่นอกบ้าน มีบทบาทในเชิงเศรษฐกิจ และบทบาทในสังคม และบทบาทและงานของผู้หญิง

บทบาทและบรรทัดฐานเรื่องความเป็นหญิงชาย

ในทุกสังคม หญิงและชายถูกคาดหวังให้ประพฤติแตกต่างกัน หญิงชายถูกอบรมตั้งแต่เด็กให้รู้จักบทบาทและบรรทัดฐานในเรื่องเพศ ต้องแต่งกายแตกต่างกัน เล่นของเล่นแตกต่างกัน สนใจเรื่องราวที่แตกต่างกัน มีบุคลิกภาพและตอบสนองด้านอารมณ์และมีความสนใจที่แตกต่างกัน สังคมมักเชื่อว่าสิ่งที่ผู้ชายกระทำมีคุณค่ากว่า หรือดีกว่าสิ่งที่ผู้หญิงทำ

- สังคมมีความเชื่อว่าผู้ชายแข็งแรง และผู้หญิงอ่อนแอ
- สังคมมีความเชื่อว่าผู้หญิงต้องถูกปกป้องโดยผู้ชาย

ผลกระทบของการหล่อหลอม บทบาทเพศ มีผลต่อ การคิด การปฏิบัติและการใช้อำนาจ

* ผู้หญิง หรือผู้ที่มีอำนาจน้อยกว่าถูกคาดหวัง

- เป็นผู้ตาม
- สงบเสงี่ยม ถ่อมตน
- ไม่ควรอวดรู้ หรือเก่งกว่า
- ต้องพิสูจน์ตัวเองมากกว่า ยาวนานกว่า
- ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล

ฯลฯ

การเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรตลอดเวลา พื้นที่ ร่างกาย ข้อมูล เงิน

- ผู้หญิงและชายมักเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรได้อย่างไม่เท่าเทียมกัน ทำให้ผู้หญิงเสียเปรียบ การเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรได้แตกต่างกันของผู้หญิงและชายนั้นแตกต่างกันตามสังคมวัฒนธรรมและชนชั้น ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงในชนชั้นสูงสามารถมีอำนาจมากกว่าผู้ชายที่มาจากฐานะยากจน
- การเข้าถึง หมายถึง ความสามารถในการใช้ทรัพยากร
- การควบคุม หมายถึง ความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากร

- ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงอาจสามารถเข้าถึงบริการ/สวัสดิการแต่ไม่มีอำนาจควบคุมว่าจะมีบริการอะไรที่ตนสามารถใช้บริการได้และไม่สามารถควบคุมเวลาของการให้บริการ
- หรือผู้หญิงเป็นผู้ถือเงินแต่ไม่สามารถควบคุมหรือมีอำนาจและตัดสินใจในการใช้จ่ายเงิน

ตัวอย่างของชนิดของทรัพยากรซึ่งผู้หญิงเข้าถึงและควบคุมได้น้อยได้แก่

ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ

- งาน
- ความมั่นคงทางสังคมและสุขภาพ
- อาหาร
- อำนาจ/การสั่งการ
- เครดิต
- บริการการดูแลเด็ก
- เงิน
- สิ่งอำนวยความสะดวกในบ้าน
- การเดินทาง
- เครื่องมือ
- บริการสุขภาพ
- การพัฒนาเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์

ทรัพยากรทางการเมือง

- ตำแหน่งผู้นำและการเข้าถึงผู้มีอำนาจการตัดสินใจ
- โอกาสในการเข้าถึงการสื่อสาร การต่อรองและการสร้างการยินยอม
- ทรัพยากรที่จะช่วยให้เข้าถึงสิทธิ เช่น กฎหมาย

ทรัพยากรทางสังคม

- ทรัพยากรของชุมชน
- เครือข่ายทางสังคม
- การเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคม

ข้อมูลการศึกษา

- ข้อมูลที่จะทำให้สามารถตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์
- การศึกษาในและนอกระบบ
- โอกาสในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น

เวลา

- อำนาจชั่วโมงในแต่ละวันที่มีอยู่ที่ตนสามารถเลือกได้
- ชั่วโมงการทำงานที่ยืดหยุ่น

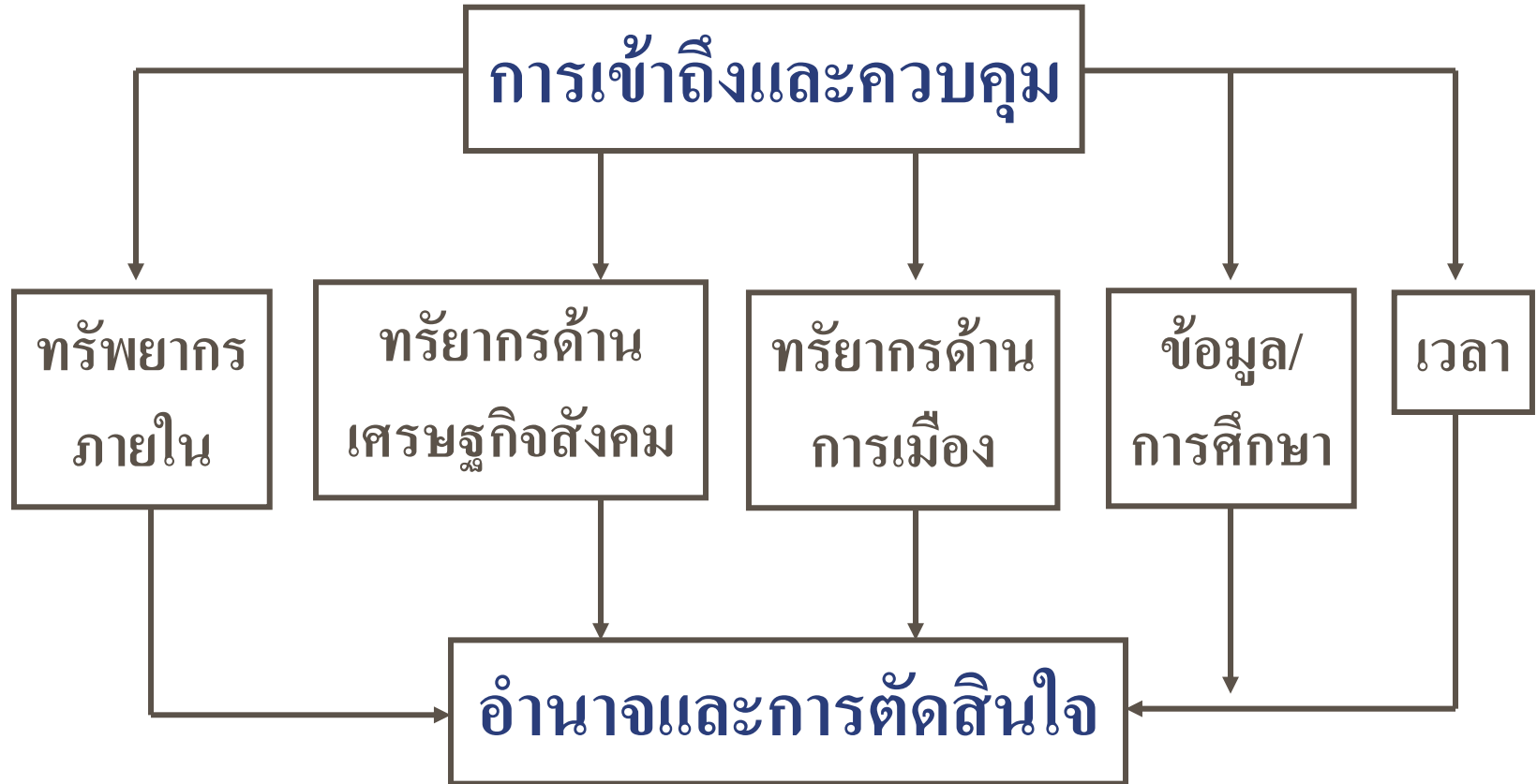
ทรัพยากรภายใน

- ความภาคภูมิใจ
- ความมั่นใจในตนเอง
- ความสามารถในการแสดงออกถึงความสนใจและความต้องการของตนเอง

อำนาจและการตัดสินใจ

- การที่ผู้ชายสามารถเข้าถึงผู้หญิงและควบคุมทรัพยากรทำให้ตนมีอำนาจมากกว่าผู้หญิง
- อำนาจมักมาจากการใช้กำลัง การใช้ความรู้ และทักษะความมั่งคั่งร่ำรวย ฐานะ เศรษฐกิจ และรายได้ หรืออำนาจในการตัดสินใจ เพราะผู้ชายอยู่ในตำแหน่งของผู้มีอำนาจ
- ผู้ชายมักเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องเพศ
- อำนาจและการควบคุมทรัพยากร และการตัดสินใจของผู้ชายมักถูกรองรับด้วยสถาบันทางสังคมในรูปของการออกกฎหมาย และนโยบายของรัฐ กฎและระเบียบต่างๆ
- กฎหมายในหลายๆ ประเทศให้สิทธิผู้ชายในการครอบครองทรัพย์สิน การแต่งงาน และบุตร ผู้หญิงไม่มีสิทธิบวชเป็นพระ และโรงเรียนหรือศาลมักให้อำนาจแก่พ่อในการเป็นผู้ปกครองเด็ก

ผลกระทบของโครงสร้างด้านเพศภาวะกับผู้หญิง

- ขาด/ ด้อย การศึกษา
- ขาดความมั่นใจในตัวเองและการ.....
- สถานภาพต่ำต้อย
- การเอาเปรียบด้านค่าจ้าง
- การมีส่วนร่วมในงานนอกบ้านน้อยลง
- ปัญหาสุขภาพและการเกิดโรค

พื้นฐานของความไม่เท่าเทียมทางเพศ

- ความเชื่อทางสังคมวัฒนธรรม บรรทัดฐาน ค่านิยม
- กฎหมาย นโยบายของรัฐ
- การศึกษา
- ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโลก

อะไรที่ช่วยจรรโลง ผลิตซ้ำความไม่เท่าเทียมทางเพศ

- ครู/นักสอนศาสนา
- พิธีกรรมทางศาสนา
- กฎหมาย นโยบาย
- ครอบครัว
- สังคมโดยรวม
- ภาษา โครงกลอน เพลงพื้นฐาน
- สื่อ หนังสือ ภาพยนต์

ผลของเพศ ภาวะกับประเด็น การบริหาร/อำนาจ

- การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิ
- การให้โอกาส/พื้นที่
- การเข้าถึงโอกาส/อำนาจ/บริหาร/การบริการ
- ความสามารถในการพิสูจน์ตนเอง
- การยอมรับ
- ความภาคภูมิใจ